

Onderstaand stuk is een vertaling van 'The Orthodox Study Bible', St. Athanasius Orthodox Academy, Santa Barbara, Californië, 1993. Bladzijden XIII t/m XVII. De Bijbelcitataten zijn geciteerd uit de Willibrordbijbel.

Enkele orthodoxe opvattingen en hun Bijbelse fundering

1. Hoe interpreteert de Orthodoxe Kerk de sacramenten en in het bijzonder de Eucharistie

Sommigen leren dat het Avondmaal (welke de Orthodoxen de "Eucharistie" noemen) slechts een teken of een symbool is. Het overgrote deel van het christendom echter, gelooft dat het veel meer is dan dat. De Orthodoxe Kerk heeft altijd geloofd dat wij, in een mysterie, het Lichaam en Bloed van Christus ontvangen in de heilige Eucharistie. Wat leert de Schrift met betrekking tot de Eucharistie?

A. Jezus zei tijdens het laatste Avondmaal: "... Dit is mijn lichaam" en "... Deze beker is het nieuwe verbond door mijn bloed" (Lucas 22:18, 20). De Heer stelt duidelijk dat Zijn gaven aan ons meer zijn dan slechts een teken of slechts een herdenking, en heel het antieke christendom geloofde Hem op Zijn woord.

De scepticus kan misschien zeggen, "Maar Jezus heeft ook gezegd, 'Ik ben de deur'. Hiermee bedoelde Hij toch niet dat Hij een rechthoekige plank was". Nee inderdaad, en christenen hebben Zijn uitspraak ook nooit zo opgevat. De Kerk leert dat Hij onze toegang tot het Koninkrijk van God is en dat het brood en de wijn, in een mysterie, Zijn Lichaam en Bloed worden.

B. In 1 Korintiërs 11:29, 30 lezen wij "Wie eet en drinkt zonder het lichaam te onderkennen, eet en drinkt zijn eigen vonnis. Daarom zijn er onder u zo velen ziek en zwak, en is een aantal van u gestorven". Mensen werden dus ziek of overleden zelfs omdat zij de Eucharistie in hypocrisie ontvingen. Mensen worden niet op deze manier getroffen door iets dat slechts "symbolisch" is. In dit sacrament nemen wij deel aan God zelf.

C. In 1 Kor. 10 vergelijkt de Apostel Paulus het manna en het water in de wildernis met het ware brood en wijn van het Nieuwe Verbond. In 1 Kor. 10:4 schrijft hij: "want zij dronken uit dezelfde geestelijke rots die met hen meetrok, en die rots was Christus". De vraag is, was die rots Christus? In een onderzoek onder de microscoop, zou de rots waarschijnlijk nog steeds van graniet zijn. Het Woord van God zegt echter, "Die rots was Christus". Wij onderwerpen de gaven niet aan een chemische analyse maar aan het Woord van God. Het is *mysterie*, maar nooit geen magie. Christus was aanwezig in de rots; Hij is aanwezig in de Heilige Gaven.

D. In Johannes 6: 53 lezen wij, "Daarop hernam Jezus: 'Waarachtig, Ik verzeker u: als u het vlees van de Mensenzoon niet eet, als u zijn bloed niet drinkt, is er geen leven in u'". De Kerk ontvangt deze passage zoals het er staat - niets er aan toegevoegd en niets verwijderd. In de Eucharistie worden wij deelnemers in het Lichaam en Bloed van Christus. Net zoals de nieuwe geboorte (Joh. 3) ons leven geeft door water en de Heilige Geest, zo *dragen* het Lichaam en Bloed Zijn leven in ons.

E: Er is ook het feit (Heb. 9: 11, 12) dat Christus, onze Hoge Priester, het hemelse Heiligdom binnengaat met zijn eigen bloed, en dat het dit hemelse

Heiligdom is dat wij aanbidden (Heb. 10: 19-25). Er is één Eucharistie, die in de hemel is, en wij nemen deel aan dat ene feest.

We moeten niets toevoegen aan of verwijderen van het Woord van God. Daarom belijden wij met de Heilige Schrift dat het gezegende brood en wijn het Lichaam en Bloed van Christus is. Het is een mysterie: wij pretenderen niet te weten hoe of waarom. Zoals altijd, komen wij tot God op een kindsgelijkend geloof, ontvangen zijn Gaven en prijzen Hem dat Hij ons geroepen heeft tot Zijn Hemels banket.

2. Waarom prijst en zegent de Orthodoxe Kerk voortdurend Maria?

Laten wij ons wenden tot het Nieuwe Testament om te leren wat God zegt over Maria. Een sleutelpassage is Lucas 1:26-49.

A. De aartsengel Gabriël noemt de Heilige Maagd “Begenadigde” door God en de meest “gezegende” onder de vrouwen (Lucas 1:28). De Kerk kan nooit minder doen.

B. In Lukas 1:42, 43, noemt Elizabeth, de moeder van Johannes de Doper, Maria ook “gezegend”, en “de moeder van mijn Heer”. Kunnen wij anders belijden? De Kerk heeft al eeuwenlang met één stem, Maria aangeduid als de Moeder van God. Als God niet in haar schoot geweest zou zijn, zijn wij dood in onze zonden. Door haar “Moeder van God” te noemen, bedoelen wij natuurlijk niet dat zij de moeder is van de Heilige Drie-eenheid. Zij is moeder van de eeuwige Zoon van God in Zijn mens-zijn. Daarom noemen wij haar *Theotokos* (Θεοτόκος) of God-baarster.

C. Niet alleen noemt Elizabeth haar gezegend, maar Maria zelf, geïnspireerd door de Heilige Geest, voorspelt, “Voortaan prijzen alle generaties mij gelukkig” (Lucas 1:48). Deze Bijbelse profetie verklaart de orthodoxe hymne, “Het is waarlijk goed U te zegenen, O Theotokos, de moeder van onze God”. Men kan de Bijbel niet geloven en toch Maria negeren. Orthodoxe christenen zegenen haar in hun gehoorzaamheid aan God, en zo vervullen zij de profetische woorden. Wij aanbidden Maria niet. Onze aanbidding is alleen tot God de Vader, Zoon en Heilige Geest. Wij eren of prijzen haar, zoals de Schrift het ons leert.

D. Het is belangrijk Maria’s identiteit als Moeder van God te bewaken om zo de identiteit van haar heilige Zoon, “Zoon van de Allerhoogste (Lucas 1:32)”, God in het vlees, te beschermen. Jezus nam Zijn menselijk vlees van haar aan! Maria’s rol is essentieel in het begrijpen dat Jezus zowel volledig God als volledig mens is.

3. Plaats de orthodoxe Kerk Traditie boven of naast de Schrift?

De Kerk beschouwt de Schriften als geïnspireerd en als gezaghebbende Heilige Traditie: het Woord van God. Het is cruciaal te begrijpen hoe het woord “traditie” gebruikt wordt in het Nieuwe Testament. Het nieuwe Testament wijst namelijk de traditie van mensen af en roept ons op tot het volgen van de apostolische of Heilige Traditie (d.w.z. Traditie met een hoofdletter “T”).

De traditie van mensen

A. Jezus waarschuwde stellig tegen het aanhangen van de “traditie van mensen” en het volgen van “uw traditie” (zie Mar. 7:6-16). Alle christenen stemmen

overeen dat de Bijbel “Nee” zegt tegen door mensen gemaakte religieuze voorschriften en tradities.

B. Ten Tweede, waarschuwt de Apostel Paulus in Kol. 2:8, “Wees op uw hoede, let erop dat niemand van u zich laat meeslepen door waardeloze, bedrieglijke theorieën, die steunen op menselijke tradities, op de machten van de kosmos, maar niet op Christus”. Ook hier wordt weer verwezen naar de term “menselijke traditie” welke de Orthodoxe Kerk afwijst.

Heilige Traditie

C. In verschil tot de traditie van mensen, roept de Bijbel ons op die traditie te gehoorzamen, die God als basis heeft. In 2 Tess. 2:15 schrijft de Apostel Paulus, “Dus, broeders en zusters, wees standvastig en houd u aan de overleveringen waarin u door ons, mondeling dan wel schriftelijk, bent onderwezen”. Niet de door de mens gemaakt traditie maar de apostolische Traditie is onze fundering in de Kerk.

D. In 2 Tess. 3:6 lezen wij, “Wij bevelen u, broeders en zusters, in naam van onze Heer Jezus Christus, iedere broeder te mijden die de arbeid schuwt en niet leeft volgens de overlevering die u van ons hebt ontvangen”. Ook hier gaat het om de Apostolische Traditie, de Traditie die God in de Kerk geplant heeft. Dus het is de Kerk die “... de pijler en de grondslag van de waarheid (1 Tim. 3:15)” is.

E. Al de waarachtige traditie komt van één en dezelfde bron: de Heilig Geest in de Kerk: dezelfde die de Heilige Schriften heeft geïnspireerd en die al de leringen van de Apostelen, mondeling dan wel schriftelijk (2 Tess. 3:15) bezielde. Verder was het op basis van de Traditie van de Kerk dat de Bijbelse canon zijn uiteindelijke vorm kreeg.

F. Traditie, zo schreef G.K. Chesterton, is “onze voorouders een stem geven”. Het is lopen op “het pad der rechtvaardigheid omwille van Zijn Naam (Psalm 23:3)”. Of zoals Jeremia schrijft dat leven door en in de Traditie een oproep door God zelf is: “Ga op de kruispunten staan en kijk uit. Vraag naar de oude paden, vraag wat de goede weg is en volg die, dan zult u rust vinden (Jer. 6:16)”. Concluderend zijn er dus twee soorten van traditie: de goddelijke en de menselijke. Het is de eerste, en alleen de eerste, waaraan de Orthodoxe Kerk zich verbonden heeft.

4. Raken de iconen de grens van afgoderij?

In het orthodoxe christendom worden iconen nooit aanbeden. Zij worden geëerd.

A. Het tweede gebod stelt, “U zult geen beelden maken, geen afbeelding van enig wezen boven in de hemel, beneden op de aarde of in de wateren onder de aarde (Ex. 20:4, 5)”. Hier wordt gewaarschuwd voor (1) dat wij geen zaken afbeelden die gelimiteerd zijn tot de hemel en daardoor niet zichtbaar, en (2) we nooit neerbuigen voor of zaken aanbidden die geschapen en aards zijn zoals het gouden kalf. Verbiedt dit gebod al het afbeelden in de aanbedding door de gelovige? De Bijbel spreekt daar duidelijk over, en het antwoord is nee.

B. Slechts vijf hoofdstukken na het geven van de Tien Geboden, geeft God, zoals het geschreven staat in Exodus 25, Zijn (om het in menselijke woorden uit te drukken) goddelijke blauwdruk voor het tabernakel (De/het tabernakel (van het Latijns: tabernaculum - 'tent' of 'hut') is in de Bijbel de tent van de samenkomst die de Israëlieten gebruikten voor de eredienst aan God tijdens de woestijnreis zoals beschreven in Exodus en de 300 jaar erna in het land Kanaän). Zo beveelt Hij, in de

verzen 19 en 20, om beelden van Cherubijnen te plaatsen boven het verzoendeksel. Daar, en via dit beeld, zal Hij tot de mens komen en met hem praten! (Ex. 25:22). Niet de waarachtige beeltenis wordt veroordeeld door de Schrift, maar de valse.

C. In Ex. 26:1, wordt Israël in duidelijke termen bevolen om “artistieke beeltenissen van Cherubijnen” in de gordijnen van het tabernakel te weven. Zijn dit afbeeldingen? Absoluut en zeker! Zij zouden zelfs Oudtestamentische iconen genoemd kunnen worden. Het zijn beeltenissen die God zelf *bevolen* heeft te maken.

Vanaf het begin heeft de Kerk beeltenissen gemaakt van hemelse zaken die naar de aarde gebracht zijn: Christus zelf, het Kruis (Gal. 6:14) en de heiligen van God (Hebr. 11:12). Aanbidding is gereserveerd voor de Heilige Drie-eenheid alleen. Echter, wij eren de grote mannen en vrouwen van het geloof door hen te herinneren in de Orthodoxe Kerk middels visuele hulpmiddelen: iconen of “vensters op de hemel”.

5. Waarom eren de Orthodoxen de heiligen?

De Schriften zelf roepen ons op om andere christenen te eren, zowel hen die leven als zij die ingeslapen zijn.

A. In Handelingen 28:10 schrijft de Apostel Lucas, “Zij beloonden ons (de Apostelen) dan ook rijkelijk en toen we vertrokken, voorzagen ze ons van al het nodige”. De Bijbelse sommering, “Voortaan prijzen alle generaties mij gelukkig (Lucas 1:48)”, is een voorbeeld van hoe wij de heiligen in alle tijden behoren te eren (zie ook Hebr. 11:4-40).

B. Wij moeten alle gelovigen en waarachtige autoriteiten eren, niet alleen de heengegane. Daarom maant de Apostel Paulus ons om elkaar te eren (1 Tim. 5:17), en daarom roept de Apostel Petrus echtgenoten op hun vrouwen te waarderen (1 Pet. 3:7). We worden zelfs opgeroepen om de burgerlijke gezagsdragers te gehoorzamen en te eren (Rom. 13:1-7).

C. In de orthodoxe eredienst zien wij overal om ons heen afbeeldingen of iconen van de gelovigen uit de geschiedenis. Dit is, deels, hoe wij onze voorlopers in het geloof eren. In Hebr. 12:22-24 lezen wij dat wij ons in de eredienst voegen bij de hemelse schare om God te prijzen en aan te bidden. Wij komen ons voegen bij “een ontelbare schare van engelen”, “de grote verzamelplaats en kerk van de, in de hemel geregistreerde, eerstgeborenen”, en “de geesten van volmaakt gemaakte vrome mannen”. En wanneer wij “in geest en waarheid” ons voegen bij de engelachtige en verzoende helden van het geloof, geven wij hen, zoals de Schrift ons leert, de eerbied die hen toekomt.

D. Het moderne christendom lijkt erg veel aandacht te schenken aan contemporaine helden – tot het geloof gekomen atleten, schoonheidskoninginnen en politieke figuren. Echter, in de geschiedenis van de Kerk ging de eerbied naar diegenen die de race hebben uitgelopen (1 Kor. 9:24-27), niet naar hen die net begonnen zijn en niet naar hen die nog steeds op de aardse renbaan lopen (Gal. 5:7). Deze heiligen van voorheen zijn niet dood maar leven eeuwig in Christus!

6. Wat geloven de orthodoxe christenen betreffende de liturgie?

Naar Bijbelse en geschiedkundige analogie is de ware aanbidding altijd liturgisch geweest. “Spontane” aanbidding is een uitvinding van de laatste eeuw.

A. Liturgische vieringen, schriftelijke gebeden (de Psalmen) en feestdagen waren de norm tijdens de geschiedenis van Israël (zie Ex. 23:14-19; 24:1, 2).

B. De aanbidding van de hemel is liturgisch (Jes. 6:1-9; Hebr. 8:1-3; Open.4).

C. De grondslagen voor de liturgische viering in de Kerk blijken duidelijk in het Nieuwe Testament: het meest herhaalde gebed in de Kerk (Matth. 6:9-13); de woorden uitgesproken tijdens de Eucharistie (de Apostel Paulus herhaalt ze in (1 Kor. 11:23-26). De gelovigen in Handelingen 13:2, rond het jaar 49, zijn gezien in een liturgische dienst ter aanbidding van de Heer: "Zij hielden een eredienst (hier wordt het Griekse woord *leitourgouaton* gebruikt, de oorspronkelijke stam van het woord liturgie) en een vasten toen de heilige Geest sprak...". Met betrekking tot deze passage kan opgemerkt worden dat de Heilige Geest ons in de liturgische eredienst aanspreekt. Dus, de lofprijzing tot God moet nooit een dode letter worden maar een levende aanbidding, "in geest en waarheid" (Joh. 4:23, 24).

D. Sommige Protestantse stromingen hebben als reactie op Rome de liturgische eredienst afgewezen (hoewel ze wel allemaal een vorm van eredienst behouden hebben, "spontaan" of niet!). De Bijbel is echter duidelijk: liturgische aanbidding is de norm voor het volk van God. Uit de manuscripten als de *Didache* (70 na Chr.), de geschriften van St. Justinus Martyr (d.w.z. de Martelaar; 150 na Chr.) en Hippolytus (vroeg 3^e eeuw), blijkt duidelijk dat de aanbidding van de vroege Kerk, zonder uitzondering, liturgisch was.